

Puulan seutuopiston tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Keskeisiä käsitteitä	4
3. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus Puulan seutuopiston opetustoiminnassa	5
3.1 Kansalaisopistojen lakisääteinen tehtävä	5
3.2 Tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja saavutettavuus Puulan seutuopistossa - nykytilanne	5
3.3 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely asiakkaille ja henkilöstölle	6
4. Yhteenvetoa ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön jatkuminen	9
Lähteet.....	10

1. Johdanto

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986, tasa-arvolaki) ja sen muutos (1329/2014) 5 a § velvoittavat oppilaitoksia laatimaan tasa-arvosuunnitelman. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014 2 6§) edellyttää, että kouluilla ja oppilaitoksilla on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja että kouluissa tehdään järjestelmällistä tasa-arvotyötä.

Puulan seutuopisto on kolmen kunnan alueella toimiva oppilaitos ja työyhteisö. Tavoitteemme on kohdella kaikkia seutuopistossa opiskelevia ja työskenteleviä kunnioittavasti, tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti.

Tasa-arvolain noudattaminen tarkoittaa sitä, että pyrimme estämään sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä tai epäasiallinen kohtelu. Opistossa laadittu tasa-arvosuunnitelma on työkalu, joka ennaltaehkäisee sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää ja tukee sukupuolten tasa-arvon edistämistä koulun arjessa.

Yhdenvertaisuuslain noudattaminen tarkoittaa sitä, että seutuopistossa ei suvaita eikä hyväksytä yksilön ikään, alkuperään, uskontoon, terveydentilaan, seksuaaliseen suuntautumiseen, vammaisuuteen tai muuhun henkilöön liittyvää syrjintää. Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltöön että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden lisäksi tässä suunnitelmassa otetaan kantaa saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Tarkastelun kohteena ovat asiakaspalvelu ja opiskelu. Seutuopiston strateginen tavoite on olla matkalan kynnyksen oppilaitos, johon mahdollisimman monella kuntalaisella on pääsy mahdollisista toimintatavoitteista riippumatta.

Tasa-arvosuunnitelman tarkoituksena on sitouttaa koko henkilöstö ja opiskelijat yhteiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioiden edistämiseen. Suunnitelmalla viestitetään sekä sisäisille että ulkoisille sidosryhmille opiston arvoista, jotka antavat suuntaa tasa-arvotyölle opistossa. Tasa-arvosuunnitelman tarkoituksena on myös antaa keinoja ja välineitä edistää tasa-arvon toteutumista.

Tämä suunnitelma toimii pohjana Puulan seutuopistoin tasa- arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistyölle. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista seurataan ja sitä päivitetään vähintään kolmen vuoden välein. Suunnitelmassa on arvioitu nykyistä toimintaamme (asiakaspalvelu, opetus) henkilöstön toimista sekä tehty tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely asiakkaille ja henkilöstölle. Tämän lisäksi suunnitelman lopussa on esitetty jatkotoimenpiteitä toiminnan parantamiseksi.

Tämä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on hyväksytty opistolautakunnassa 23.9.2026.

2. Keskeisiä käsitteitä

Syrjinnällä tarkoitetaan yhdenvertaisuuslain 6 § mukaan:

- sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa (välitön syrjintä);
- sitä, että näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa jonkun erityisen epäedulliseen asemaan muihin vertailun kohteena oleviin nähden, paitsi jos säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia (välillinen syrjintä)
- henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri (häirintä);
- ohjetta tai käskyä syrjiä.

Etninen syrjintä on ihmisten eriarvoista kohtelua sillä perusteella, että he kuuluvat tiettyyn etniseen tai kansalliseen ryhmään. Etnistä syrjintää voi olla myös erilaiseen asemaan asettaminen henkilön uskonnon tai kansalaisuuden perusteella.

Muodollisen yhdenvertaisuuden toteutuminen tarkoittaa sitä, että samanlaisessa tapauksessa ihmisiä tulee kohdella samalla tavoin. Tasapuolinen kohtelu on tärkeä hallinnon oikeusperiaate. Perustuslaki kieltää ihmisten asettamisen erilaiseen asemaan ilman hyväksyttävää perustetta.

Tosiasiallinen yhdenvertaisuuden toteuttaminen edellyttää yhteiskunnassa esiintyvän syrjintään perustuvan eriarvoisuuden aktiivista poistamista. Samanlainen kohtelu ei aina takaa yhdenvertaisuuden toteutumista, sillä ihmisten lähtökohdat ja mahdollisuudet ovat erilaiset. Yhdenvertaisuuden aktiivinen edistäminen voi merkitä poikkeamista samanlaisen kohtelun periaatteesta, jotta heikommassa asemassa olevien ryhmien tosiasiallinen yhdenvertaisuus toteutuisi.

Positiivinen erityiskohtelu tarkoittaa tietyn syrjinnälle alttiin ryhmän (esim. vanhukset, lapset, etniset vähemmistöt) asemaa ja olosuhteita parantavia erityistoimenpiteitä, jotka tähtäävät tosiasiallisen yhdenvertaisuuden turvaamiseen eivätkä asteeltaan muodostu toisia syrjiviksi. Laajemmassa tarkastelussa positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla tuetaan eri ryhmien tosiasiallista yhdenvertaisuutta ja osallistumismahdollisuuksia eri elämänaalueilla.

3. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus Puulan seutuopiston opetustoiminnassa

3.1 Kansalaisopistojen lakisääteinen tehtävä

Kansalaisopistot kuuluvat vapaaseen sivistystyöhön. Vapaa sivistystyö on lakiin perustuvaa opetusta, jonka tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuvat omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus. Tarkoituksena on järjestää yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta.

3.2 Tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja saavutettavuus Puulan seutuopistossa - nykytilanne

Seutuopiston verkkosivut ja ilmoittautumislomakkeet on pyritty laatimaan selkeiksi. Tarjoamme tietoa opiston kursseista www-sivujen lisäksi painetun kurssioppaan muodossa. Tiedotamme toiminnastamme eri kanavissa (paikallislehdet, www-sivut, Facebook, Instagram ja yhteistyössä oppilaitosten kanssa Wilma-ohjelman välityksellä). Keräämme palautetta kyselylomakkeella asiakkailtamme ja huomioimme saamamme palautteen toiminnan kehittämisessä.

Kursseille voi ilmoittautua käymällä toimistossa (Joutsa tai Kangasniemi), puhelimitse tai verkkokaupassa. Kurssien maksu tapahtuu joko korttiosiona verkkokaupassa ilmoittautumisen yhteydessä tai toimistosta lähetetään osallistujalle lasku. Seutuopisto hakee vuosittain OPH:n myöntämiä opintoseteleitä. Opintoseteleitä on myönnetty eläkeläisille, maahanmuuttajille ja työttömille. Etuus on vaihdellut eri lukuvuosina 20-25 euroa/henkilö.

Joutsassa, Toivakassa ja Kangasniemellä asuvat toimeentulotukiasiakkaat voivat osallistua maksutta niille Puulan seutuopiston kursseille, joissa on vapaita oppilaspaikkoja. Maksuttomuus ei koske taiteen perusopetusta (musiikkikoulu ja taidekoulu), eikä Kipinä-etu kata mahdollisia materiaalmaksuja. Kipinä-edulla kurssille voi ilmoittautua soittamalla tai käymällä toimistossa, josta voi tiedustella vapaita kurssipaikkoja. Edun saa esittämällä voimassa olevan toimeentulotukipäätöksen.

Seutuopisto järjestää opetusta suosittujen opetusalojen lisäksi myös vähemmän suosituissa opetusaloissa. Pyrkimyksenä laaja harrastusten kirjo alueella, jotta mahdollisimman monelle kuntalaiselle avautuisi mahdollisuus osallistua mielekkääseen toimintaan. Opetusta on tarjolla ryhmä-, pienryhmä- ja yksityisopetuksena. Perinteisen lähiopetuksen lisäksi on tarjolla samanaikaisesti tapahtuvaa hybridiopetusta (voi osallistua joko paikan päällä tai kotoa etäyhteyksin) ja kokonaan ajasta ja paikasta riippumatonta verkko-opetusta tai webinaareja. Tämä parantaa alueellista tasa-arvoa ja lisää osallistumisen mahdollisuuksia.

Seutuopisto järjestää aktiivisesti kursseja taajamien lisäksi myös pienemmällä syrjäkylillä. Koska väestön määrä on pienempi näillä kylillä, on minimi osallistujamäärä laskettu viiteen osallistujaan/kurssi. Ikääntyneille ja vammaisille järjestetään kursseja palvelutaloissa.

Seutuopistolla ei ole omia toimitiloja, joten opetus tapahtuu vuokratuissa tiloissa. Koska olemme riippuvaisia muiden toimijoiden tiloista, emme voi suoraan vaikuttaa esteellisten tilojen muuttamiseen esteettömiksi. Täten mm. esteettömien kulkureittien merkintä ja esteettömyyden (portaot, ovet, wc-tilat, valaistus, hälyä ja kaikua vaimentavat materiaalit) varmistaminen suunniteltaessa uusia rakennuksia tai peruskorjattaessa vanhoja tiloja on tilan haltijoiden vastuulla. Näistä rajoitteista huolimatta seutuopisto pyrkii järjestämään opetuksen mahdollisimman esteettömästi.

Seutuopistossa on käytössä *Huoneentaulu*, joka toimii yleisenä ohjeistuksena opetukseen osallistuville. Huoneentaulussa on huomioitu mm. tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Opettajien tulee valitsemallaan tavalla esitellä huoneentaulu opiskelijoille. Huoneentaulu on saatavilla/nähtävillä seutuopiston www-sivuilla. Lisäksi *opettajan oppaassa* on lyhyt toimintaohje opettajalle, miten toimia kohdatessaan epäasiallista käyttäytymistä.

Arviointi perustuu opetussuunnitelmissa (tpo, kotoutumiskoulutus) esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteet ja arviointiperusteet kerrotaan opiskelijoille. Arvioinnissa ei verrata oppijoiden suorituksia toisiinsa eikä arviointi kohdistu heidän persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin tulee olla oppimista ohjaavaa. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja tavoitteellisessa opiskelussa opettajan on annettava oppijalle jatkuvaa palautetta hänen edistymisestään.

Muilla vapaan sivistystyön kursseilla opettajan tulee antaa palautetta opiskelijan edistymisestä tavoitteen mukaisessa toiminnassa. Opiskelijan ikä huomioiden häntä ohjataan asettamaan itse tavoitteita omalle oppimiselleen.

3.3 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely asiakkaille ja henkilöstölle

Marraskuussa 2025 lähetettiin sähköpostitse linkki tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyyn seutuopiston asiakkaille ja henkilökunnalle (koko otos 1 116 henkilöä). Kyselyyn pystyi vastaamaan 5.11.-24.11.2026 välisenä aikana (webropol). Kyselyyn vastasi 329 vastaajaa, vastausprosentin ollessa noin 29,5 %.

	Joutsa		Kangasniemi		Toivakka		
	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	Yhteensä
Opiskelija	117	86,9%	122	90,4%	54	91,5%	293
Henkilökunta	6	4,4%	5	3,7%	0	0,0%	11
Molempia	5	3,6%	3	2,2%	3	5,1%	11
En halua sanoa	7	5,1%	5	3,7%	2	3,4%	14
Yhteensä	135		135		59		329

Taulukko 1. Vastaajien kotikunta ja suhde opistoon (n=329).

Saatujen vastausten perusteella Puulan seutuopiston ilmapiiriä pidetään sekä tasa-arvoisena että yhdenvertaisena (Taulukko 2). Saatujen vastausten perusteella osallistujat tuntevat olonsa turvalliseksi, ja kokevat voivansa olla oma itsensä kurssille osallistuessaan. Vain pieni osa vastaajista oli eri mieltä väittämien kanssa. Epäasiallista käyttäytymistä – joko vastaajaa, toista opiskelijaa tai opettajaa kohtaan – oli havaittu vastaajien keskuudessa vain vähän (4 -7 %).

Vajaa kaksi kolmesta vastaajasta ei osannut arvioida, puututaanko seutuopistossa epäasialliseen käyttäytymiseen. Tämä tulos voi olla seurausta siitä, että vain vähäinen määrä vastaajista on kokenut tai havainnut epäasiallista käyttäytymistä, jolloin valtaosa vastaajista ei periaatteessa voi tietää puututaanko epäasialliseen käyttäytymiseen vai ei. Kuitenkin vastaajista vain noin 3 % vastaajista oli sitä mieltä, että epäasialliseen käyttäytymiseen ei puututtaisi. Noin joka neljäs vastaaja on epätietoinen, miten tulisi toimia kohdatessaan epäasiallista käyttäytymistä.

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä	ei kokemusta, ei osaa sanoa
Tunnen oloni turvalliseksi osallistuessani opiston toimintaan.	0,9%	0,3%	2,8%	94,2%	1,8%
Seutuopiston ilmapiiri on mielestäni tasa-arvoinen.	0,6%	0,9%	9,8%	83,7%	4,9%
Seutuopiston ilmapiiri on mielestäni yhdenvertainen.	0,6%	0,9%	10,7%	82,3%	5,5%
Seutuopiston kurssilla opettaja kohtelee kaikkia tasa-arvoisesti sukupuolesta huolimatta.	0,6%	0,3%	5,5%	86,6%	7,0%
Seutuopiston kurssille osallistuessani voin olla oma itseni.	0,9%	0,0%	7,7%	89,9%	1,5%
Osallistuessani seutuopiston kurssille, minua kohtaan on käyttäydytty epäasiallisesti.	85,6%	4,3%	1,2%	5,8%	3,1%
Osallistuessani seutuopiston kurssille, toista opiskelijaa kohtaan on käyttäydytty epäasiallisesti.	83,2%	5,2%	1,5%	3,4%	6,7%
Osallistuessani seutuopiston kurssille, opettajaa kohtaan on käyttäydytty epäasiallisesti.	85,1%	5,5%	1,2%	3,0%	5,2%
Seutuopiston kurssilla epäasialliseen käyttäytymiseen puututaan.	2,5%	0,6%	10,5%	21,9%	64,5%
Tiedän miten toimia, jos kohtaan epäasiallista käyttäytymistä.	3,0%	2,4%	17,7%	56,7%	20,1%

Taulukko 2. Vastaajien arviota seutuopistoon liittyvistä väittämistä (n=329).

Kyselyn yhteydessä vastaajilta tiedusteltiin mielipiteitä eri väittämiin liittyen opiston palvelujen saatavuuteen (Taulukko 3). Vastausten perusteella seutuopiston kursseille on helppo ilmoittautua (noin 97 % vastaajista vähintään jokseenkin samaa mieltä) ja seutuopiston kursseista saa helposti tietoa (noin 95 %). Lisäksi seutuopiston asiakaspalvelu koettiin sujuvaksi (90 %). Myös saapuminen opetustiloihin koettiin helpoksi (91 %).

Valtaosa (64 %) vastaajista koki seutuopiston tilat esteettömiksi. Tähän kysymykseen tuli myös jonkin verran eriäviä mielipiteitä, sillä noin 15 % vastaajista antoi toisen mielipiteen. Seutuopisto toimii lukuisissa eri toimipaikoissa, ja niiden esteettömyyden aste vaihtelee suurestikin. Eniten kritisoitiin myöhään illalla alkavia kursseja (67 %). Seutuopiston kurssien hinnat arvioi liian korkeaksi noin 62 % vastaajista. Tosin hinta-laatu -suhdetta pidettiin kuitenkin sopivana (89 %).

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä	ei kokemusta, ei osaa sanoa
Seutuopiston kursseille on helppo ilmoittautua.	0,9%	1,5%	12,8%	83,9%	0,9%
Seutuopiston kursseista saa helposti tietoa.	0,9%	3,0%	28,3%	66,6%	1,2%
Seutuopiston opetustiloihin on helppo tulla.	1,8%	4,0%	17,4%	73,2%	3,7%
Seutuopiston opetustilat ovat esteettömät.	5,2%	9,5%	23,5%	40,9%	21,0%
Seutuopiston asiakaspalvelu on sujuvaa.	1,5%	0,3%	16,8%	73,2%	8,2%
Seutuopiston kurssien hinnat ovat liian korkeat.	30,7%	31,6%	27,1%	7,3%	3,3%
Seutuopiston kurssien hinta-laatu-suhte on sopiva.	2,1%	4,6%	39,3%	50,0%	4,0%
Seutuopiston kurssit alkavat keskimäärin liian myöhään illalla.	45,1%	22,0%	14,3%	6,7%	11,9%

Taulukko 3. Vastaajien arvioita seutuopiston palvelujen saatavuudesta (n=329).

Vastaajille annettiin lopuksi mahdollisuus tarkentaa omia kokemuksiaan sanallisesti (32 vastausta). Tyypillisiä vastauksia olivat: ”loistava limapiiri, viikon kohokohta, kiitos”, ”toiminta on asiallista, ystävällistä yhdessä tekemistä” tai ”en ole havainnut epäasiallista käyttäytymistä”. Toisaalta osa kertoi osallistuneensa vain yhdelle kurssille, ja arvioi oman tietonsa suppeaksi. Kahdessa sanallisessa vastauksessa tuodaan esiin, että opettajan käyttäytyminen olisi ollut epäasiallista opiskelijaa ja/tai ryhmää kohtaan.

4. Yhteenvetoa ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön jatkuminen

Edellä on esitetty Puulan seutuopisto nykyistä toimintaa, esitetty tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn tuloksia ja peilattu seutuopiston toimintaa suhteessa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeihin. Tehdyn tarkastelun ja saatujen kyselytutkimusten tulosten perusteella seutuopiston toiminta täyttää varsin hyvin nykyisellään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslain vaatimukset.

Kehittämiskohteita toki löytyy, ja niitä on lueteltu tähän suunnitelman loppuksi:

- Opetustilojen esteettömyys tulee selvittää eri kiinteistöjen osalta ja arvioida, tuleeko esteellisten tilojen osalta siirtyä esteettömiin tiloihin, mikäli siihen on mahdollisuus.
- Esteellisyys -käsitteenä tulee määritellä tarkemmin (kulkeminen, näkeminen, kuuleminen ym.), ja arvioida eri kohteiden esteellisyyttä tehtyjen määritelmien perusteella
- Seuraavaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyyn opiston toimintaan osallistuvien lasten huoltajille oma kysely
- Uudistetaan kurssipalautekysely (saavutettavuus, webpropol)
- Www-sivuille palautelaatikko (saavutettavuus, webpropol)
- Viestinnässä huomioidaan selkokieliyys
- Www-sivujen uudistaminen
- Kurssien alkamisajankohtien rytmittäminen paremmin asiakkaille sopivaksi
- Verkko-opetuksen edelleen kehittäminen

Syksyn 2026 aikana opiston www-sivuille tuodaan uusi kurssipalautekysely ja luodaan uusi yleisen palautteen palauteboksi, johon voimme kerätä nykyistä joustavammin palautetta – suoraakin – asiakkailtamme.

Uusi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan vuoden 2029 keväällä, ja siihen kerätään tätä suunnitelmaa laajempi aineisto.

Lähteet

Yhteiseen ymmärrykseen tasa-arvosta, Opas oppilaitoksen tasa-arvosuunnitelman laadintaan.
Opetushallitus Yhdenvertaisuuslaki. [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2014/20141325?search\[type\]=pika&search\[pika\]=yhdenvertaisuuslaki#L2P6](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2014/20141325?search[type]=pika&search[pika]=yhdenvertaisuuslaki#L2P6) Tasa-arvolaki.
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609?search\[type\]=pika&search\[pika\]=Laki%20naisten%20ja%20miesten%20tasa-arvosta](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609?search[type]=pika&search[pika]=Laki%20naisten%20ja%20miesten%20tasa-arvosta) Tasa-arvoaltuutettu. <https://www.tasa-arvo.fi/ohjeita-oppilaitoksen-tasa-arvosuunnitteluun> <http://www.yhdenvertaisuus.fi/>